

"על הפרק"

מפגש מחודש עם התנ"ך

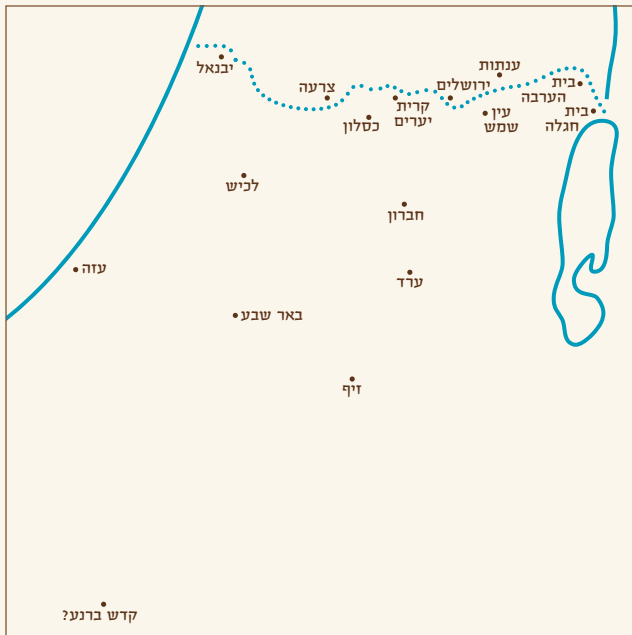
יהושע פרקים ט"ו-ט"ז

בפרקים מפורטות נחלות בני יהודה ובני יוסף יחד עם סיפורה המופלא של עכסה בת כלב. פרטי התיאור, אורכו ודרך כתיבתו, מלמדים אותנו רבות על היחס בין השבטים והשלבם השונים בירושת הארץ.

"וַיִּקְרְאוּ בְּסֵפֶר בְּתוֹרַת הָאֱלֹהִים" < בקיאות

פרק ט"ו

1 הפרק מורכב משתי רשימות (א'-י"ב; כ'-ס"ג) וביניהן סיפור מעשה עכסה (י"ג-י"ט). מה מאפיין כל רשימה? מדוע לדעתכם נחלת יהודה מפורטת פעמיים?

2 גבולות הנחלות מתוארים באמצעות הכיוונים: קדם, נגב, ים וצפון, והמילים: ירד, תאר, נסב ועלה. העזרו במילים המנחות ונסו להכיר את נחלת יהודה לפרטיה באמצעות המפה המצורפת. (לפירוש המילה 'תאר' עיינו ברש"י לפסוק ט').

3 עיינו בברכת יעקב ליהודה בבראשית מ"ט, ח'-י"ב, ובברכת משה לשבט יהודה בדברים ל"ג, ז'. בדקו כיצד הברכות השונות מתממשות כבר בפרקנו ובפרק י"ד. להשוואה עיינו בפרק י"ח-י"ט.

פרק ט"ז

4 עיינו בפסוק ט' ושימו לב למיקומו של ערי אפרים בתוך נחלת מנשה. כיצד יכול להוצר מצב זה ומה אפשר ללמוד מכך על תהליך ההתנחלות?

מכון תורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רענגרט
The Sodie Rennet Women's Institute for Torah Studies

• טל': 02-5944555 • perek.matan@gmail.com

המרכז ללימודי תנ"ך

© כל הזכויות שמורות. המרכז ללימודי תנ"ך. מתן ירושלים

”מִפְּרֵשׁ וְשׁוֹם שְׂכָל” < עיון

5 **”ויאמר כלב אשר יפה את קרית ספר ולכדה ונתתי לו את עכסה בתי לאשה”** (יהושע ט”ו, ט”ז). עיינו בבראשית רבה ס’, ג’ (מצוטט להלן) וחשבו מדוע נוקט כלב בדרך פעולה כזו, מהם התנאים להצלחתה ומה דעתם של חז”ל עליה.

בראשית רבה (תיאודור-אלבק) ס’, ג’: ”ארבעה הן שתבעו שלא כהוגן, לשלשה ניתן להם כהוגן ולאחד ניתן לו שלא כהוגן, ואילו הן אליעזר וכלב ושאלו ויפתח. אליעזר - ”וְהָיָה הַנֶּעֱבָר אֲשֶׁר אָמַר אֵלָיָה הֵטִי נָא כַדָּךְ וְאֲשֶׁתָּה וְאֶמְרָה שְׂתֵה וְגַם גְּמְלִיךָ אֲשָׁקָה אֶתְּהָּ הַכַּחֲתָ לְעִבְדְּךָ לִי צַחֲקִי” (בראשית כ”ד) אפילו אמה אחת אתמהא, זימן לו הקב”ה רבקה ונתן לו כהוגן. כלב - ”אשר יכה את קרית ספר ולכדה” וגו’ (יהושע ט”ו ט”ז), יכול אפילו עבד? זימן לו הקב”ה עתניאל. שאלו - ”וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר יָכֵנוּ יַעֲשֶׂנוּ הַמֶּלֶךְ עֶשֶׂר גְּדוּל וְאֶת בֵּתוֹ יִתֵּן לּוֹ” וגו’ (שמ”א י”ז כ”ה), יכול אפילו עבד? זימן לו הקב”ה דוד. יפתח - שאל שלא כהוגן והשיבו הקב”ה שלא כהוגן, שאל שלא כהוגן שנאמר ”וְהָיָה הַיּוֹצֵא אֲשֶׁר יֵצֵא מִדְּלֵתִי בֵּיתִי לְקִרְאָתִי בְּשׁוֹבֵי בְּשָׁלוֹם מִבְּנֵי עַמּוֹן וְהָיָה לָהּ וְהַעֲלִיתָהּ עוֹלָה” (שופטים י”א ל”א), אמר לו הקב”ה: אילו יצא גמל אחד חמור אחד או כלב אחד הייתה מעלהו לי לעולה? מה עשה לו הקב”ה, והשיבו שלא כהוגן וזימן לו את בתו.”

”וַיְבִינּוּ בַּמִּקְרָא” < הרחבה

”כי ארץ הנגב נתתני”

הנה, לא התפרש שנתן לה אביה את ארץ הנגב ומסתבר כי פירושו שדברה בלשון חכמה ורמזה שנתן אותה (”נתתני”) - כלומר, עשה והציג אותה כארץ הנגב. במילים אחרות: עכסה תבעה שאביה כלב יצרף אליה מתנות שילוחין לנישואיה עם עתניאל ולא ישלחנה מאתו ריקה ונגובה.

טענתה של עכסה קרובה לטענת רחל ולאה ”הלא נוכריות נחשבנו לו, כי מכרנו” (בראשית ל”א, ט”ו). התמרמרותן הייתה על שלא נתן להן אביהן מתנות שילוחין, מתנות שדואגות להטיב עם האשה בבית בעלה, ובזה בטא כי אין לו חפץ בהן ואינו דואג להן, אלא רק מנצלן. אמנם כלב אינו חשוד כלבן על סתם ניצול של בתו, ואינו מתייחס אליה רק כאמצעי לעידוד כיבושה של דביר, ובוודאי דעתו הייתה שטובה גדולה עושה לה, שהרי הוא נותן אותה לגיבור גדול שמן הסתם תשמח בו. ובכל זאת עכסה ממורמרת. לה לא די בנצחון ובמנצחים, היא רוצה ”ארץ נחלי מים, עיינות ותהומות יוצאים בבקעה ובהר”. חכמת הנשים של עכסה מחפשת בארץ את טובתה המוחשית ואת ברכתה.

כלב, הנותן את בתו ”תמורת” הנצחון, נוטה להתעלם מצרכי החיים ונוחותם, שכן הוא מסור לעצם הכיבוש ולהצלחת ישראל. אך עכסה באה ומתקנת את הקשיחות הזאת ולדידה נצחון כראוי כרוך בזכייה בטוב הארץ. (מתוך דברי הרב ישראל בספרו ”פני לבנה” עמ’ 146-147).

מתן ומה

מכון חורני לנשים ע”ש שרה בת יצחק יעקב רעננר
The Sodie Rennet Women's Institute for Torah Studies

המרכז ללימודי תנ”ך

perk.matan@gmail.com • טל': 02-5944555

© כל הזכויות שמורות. המרכז ללימודי תנ”ך. מתן ירושלים